

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport – ytskyddsprodukter för betong

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport – ytskyddsprodukter för betong

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Utgivare: Boverket, december 2018
Diarienummer: 3.5.4 955/2018

Webbplats: www.boverket.se/publikationer
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden. Syftet med Boverkets marknadskontroll är att säkerställa att produkter som tillhandahålls på marknaden uppfyller gällande krav i lagstiftningen och inte utgör en risk för människors hälsa och säkerhet. Om Boverket upptäcker att någon produkt inte uppfyller gällande krav begär Boverket rättelse av den aktör som tillhandahåller produkten på marknaden.

Under våren 2018 inledde Boverket, tillsammans med Kemikalieinspektionen, ett marknadskontrollprojekt avseende ytskyddsprodukter för betong. Denna rapport innehåller information om marknadskontrollens genomförande och resultat. Rapporten avslutar Boverkets del av marknadskontrollprojektet.

Slutrapporten är sammanställd av juristen Mats Carlasjö på Boverkets tillsynsenhet. I arbetet har också juristen Björn Svensson, biologen Sara Elfving och ekonomen Avdo Bojic deltagit. De delar av rapporten som berör kemikalielagstiftning har utarbetats i samarbete med inspektören Barbro Sillrén vid Kemikalieinspektionen.

Karlskrona, december 2018

Peter Fransson
avdelningschef

Innehåll

Sammanfattning	5
Aktuella bestämmelser	6
Byggproduktförordningen	6
Aktuell harmoniserad standard	6
Kemikalielagstiftning	7
Marknadskontrollens genomförande	9
Bakgrund	9
Urval av produkter för kontroll.....	9
Insamling av dokumentation	10
Bedömning av dokumentation	11
Resultat	12
Dokumentationskontroll	12
Särskilda frågor.....	12
Slutsatser	14

Sammanfattning

Boverket och Kemikalieinspektionen inledde under våren 2018 ett gemensamt marknadskontrollprojekt avseende ytskyddsprodukter för betong som omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 1504-2:2004.

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden. Kemikalieinspektionen utövar tillsyn över företag som tillverkar eller för in kemiska produkter till Sverige och säljer dem vidare.

Myndigheterna arbetade tillsammans under urvalsarbetet, genomförde gemensamma företagsbesök samt utformade ett gemensamt informationsbrev till berörda ekonomiska aktörer. Varje myndighet begärde därefter var för sig in dokumentation från de utvalda ekonomiska aktörerna för granskning inom respektive myndighets tillsynsområde.

Marknadskontrollprojektet omfattade dokumentationskontroll av 14 ytskyddsprodukter som tillhandahölls på marknaden av 12 ekonomiska aktörer.

Boverkets del av dokumentationskontrollen visade att det före projektets genomförande rådde osäkerhet bland de ekonomiska aktörerna kring hur en prestandadeklaration och CE-märkning ska utformas. Kontrollen visade vidare att det var oklart för vissa ekonomiska aktörer att de enligt byggproduktförordningen anses vara tillverkare, och inte distributörer, när de köper in produkter och säljer dem under eget varumärke. Boverket har upplyst de ekonomiska aktörerna om förekommande brister i dokumentationen och berett företagen möjlighet att åtgärdat dessa brister. Vid projektets avslutande har samtliga ärenden utom ett avslutats utan krav på vidare åtgärder.

Kemikalieinspektionens del av projektet har rört kontroll av klassificering, märkning och säkerhetsdatablad. Inga allvarliga brister har observerats och inspektionsärendena har därför avslutats med eller utan påpekande. En orsak till detta kan vara att det oftast varit fråga om oklassificerade produkter och att företagen tidigare varit föremål för kontroll av Kemikalieinspektionen.

Aktuella bestämmelser

Byggproduktförordningen

Byggproduktförordningen¹ tillämpas fullt ut sedan den 1 juli 2013.

Byggproduktförordningen innehåller regler om vilka krav som gäller för att få sälja de byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard på den inre marknaden.

Ytskyddsprodukter för betong omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 1504-2:2004². Det innebär att det enligt byggproduktförordningen är obligatoriskt att upprätta en prestandadeklaration och CE-märkning för dessa produkter. CE-märkningen anger att produktens egenskaper bedömts och beskrivits på ett enhetligt sätt samt att uppgifterna är trovärdiga. CE-märkning av byggprodukter är däremot inte något bevis på att produkten är ”godkänd” för användning inom EU. Det är alltså användarens ansvar att avgöra om produkten i det enskilda fallet är lämplig för användning.

Prestandadeklarationen och CE-märkningen ska, tillsammans med bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter, följa med byggprodukten när den säljs. Det är tillverkaren av byggprodukten som ansvarar för att prestandadeklarationen upprättas och att CE-märkningen anbringas på produkten. Samtidigt har distributörer och importörer ett ansvar för att till att korrekt dokumentation medföljer när byggprodukten säljs.

Aktuell harmoniserad standard

Den harmoniserade standarden SS-EN 1504-2:2004 omfattar byggprodukter som är avsedda att användas som ytskydd för betong.

Standarden innehåller såväl instruktioner för hur ytskyddsprodukten ska provas vid den inledande typprovningsen, som hur och vilka egenskaper som ska redovisas (produktens väsentliga egenskaper).

Ytskyddsprodukter för betong som är avsedda för användning i byggnader och anläggningsarbeten omfattas av AVCP-system 2+ för bedömning och fortlöpande kontroll av byggproduktens prestanda. Detta innebär bland annat att ett anmält organ ska göra en första besiktning av

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

² SS-EN 1504-2:2004. Betongkonstruktioner - Produkter och system för skydd och reparation - Del 2: Ytskyddsprodukter för betong.

tillverkningsanläggningen och att det anmälda organet är involverat i den fortlöpande övervakningen av tillverkningskontrollen i fabrik.

För ytskyddsprodukter för betong som är avsedda för användning i byggnader och anläggningsarbeten med låga prestandakrav tillämpas i stället AVCP-system 4 för bedömning och fortlöpande kontroll av byggproduktens prestanda. För dessa produkter krävs inte att ett anmält organ utför några uppgifter relaterade till bedömningen och den fortlöpande kontrollen av byggproduktens prestanda.

För samtliga ytskyddsprodukter för betong – dvs. oavsett om de omfattas av AVCP-system 2+ eller 4 – ska tillverkaren utföra en bedömning av byggproduktens prestanda. Detta på grundval av provning, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten. Bedömningen av produktens prestanda ska dokumenteras och denna dokumentation ska sedan användas som grund för upprättandet av en prestandadeklaration och CE-märkning.

Kemikalielagstiftning

Den större delen av lagstiftningen inom Kemikalieinspektionens tillsynsområde är reglerad på EU-nivå. Den del av lagstiftningen som omfattar kemiska produkter är REACH³ - och CLP⁴-förordningarna.

I REACH-förordningen är grundprincipen att den som tillverkar eller importerar kemiska ämnen i mängder om minst ett ton per år ska registrera dessa hos Europeiska kemikaliemyndigheten, ECHA. I sin registrering måste företagen visa att ämnet kan användas på ett säkert sätt och ge information om lämpliga riskhanteringsåtgärder till användarna. Den informationen ska återfinnas i ett säkerhetsdatablad som ska lämnas till den yrkesmässige användaren.

I CLP-förordningen finns regler för hur ämnen och blandningar klassificeras. Detta bland annat med hjälp av kriterier för att identifiera de farliga egenskaperna med avseende på hälsofaror, miljöfaror och fysikaliska faror. Resultatet av klassificeringen ska återfinnas i form av

---

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier, inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

en märkning på förpackningen, där information ska ges om de farliga egenskaperna och hur man kan skydda sig själv och miljön.

För den yrkesmässiga användaren ska fördjupad information även ges i det säkerhetsblad som ska finnas enligt REACH-förordningen. För produkter som säljs i Sverige ska informationen både i märkningen och i säkerhetsdatabladet vara skriven på svenska.

Marknadskontrollens genomförande

Bakgrund

Boverket fick under åren 2016–2017 information som pekade på att det förekom tveksamheter och frågeställningar kring hur byggproduktförordningens krav på medföljande dokumentation tillämpades inom branschen för ytskyddsprodukter för betong. Mot den bakgrunden beslutade Boverket i början av år 2018 att denna produktgrupp skulle bli föremål för marknadskontroll i form av dokumentationskontroll.

Dokumentationskontrollen inleddes med att Boverket begärde in dokumentation från ett antal utvalda ekonomiska aktörer. Efterhand som handlingar inkom granskade Boverket dessa och i förekommande fall begärdes komplettering eller korrigerings av de brister som kunnat konstateras.

Utmärkande för projektet var att det bedrevs i samarbete med Kemikalieinspektionen. Bakgrunden till samarbetet mellan myndigheterna är att ytskyddsprodukter för betong omfattas av såväl regelverket för harmoniserade byggprodukter som det för kemiska produkter. Produktgruppen faller således inom ramen för både Boverkets och Kemikalieinspektionens tillsynsområden.

Myndigheterna har under marknadskontrollprojektet arbetat tillsammans under urvalsarbetet, genomfört gemensamma företagsbesök samt utformat ett gemensamt informationsbrev till berörda ekonomiska aktörer. Varje myndighet begärde därefter var för sig in dokumentation från de utvalda ekonomiska aktörerna för respektive myndighets tillsynsområde. Under projektets gång förde myndigheterna en löpande dialog om det fortsatta arbetet inom marknadskontrollprojektet.

Urval av produkter för kontroll

Marknadskontrollprojektet inleddes med informationsinhämtning och en analys av den aktuella marknaden. Vid denna analys identifierades ett antal aktörer som tillhandahöll ytskyddsprodukter för betong på den svenska marknaden.

Som en del av urvalsarbetet genomförde Boverket och Kemikalieinspektionen företagsbesök hos några av de identifierade ekonomiska aktörerna. Besöken syftade till att ge myndigheterna en insikt i branschens struktur samt förhållandet mellan distributörer och tillverkare.

Besöken gav vidare en möjlighet för myndigheterna att informera de ekonomiska aktörerna. Dels om den förestående marknadskontrollen, dels om vilka krav de tillämpliga regelverken ställer på olika ekonomiska aktörer.

Under urvalsarbetet utformades ett informationsbrev med information om Boverkets och Kemikalieinspektionens förestående marknadskontroll. Informationsbrevet skickades därefter ut till de ekonomiska aktörer som enligt uppgift skulle vara verksamma på den svenska marknaden för ytskyddsprodukter för betong.

Urvalsarbetet mynnade ut i att 14 produkter valdes ut för dokumentationskontroll.

Insamling av dokumentation

En tid efter att informationsbrevet hade skickats ut begärde Boverket och Kemikalieinspektionen in dokumentation från de aktörer som tillhandhöll de produkter som valts ut för kontroll.

Från Boverkets sida begärdes följande dokumentation in från samtliga av de utvalda aktörerna:

- prestandadeklaration,
- CE-märkning samt
- bruksanvisning och eventuella säkerhetsföreskrifter.

Från tillverkare begärdes därutöver följande dokumentation in:

- dokumentation om bedömning av produktens prestanda samt
- intyg från ett anmält certifieringsorgan om överensstämmelse för tillverkningskontrollen i fabrik (i de fall där den ekonomiska aktören tillämpat system AVCP-system 2+ för bedömning och fortlöpande kontroll av byggproduktens prestanda).

Från Kemikalieinspektionens sida begärdes följande dokument in från de utvalda aktörerna:

- säkerhetsdatablad samt
- förpackningsmärkning (etiketter).

Bedömning av dokumentation

När den begärda dokumentationen inkommit till Boverket granskades samtliga inkomna dokument för att undersöka om de uppfyllde gällande krav i de tillämpliga regelverken.

I de fall där Boverket kunde konstatera brister i dokumentationen gavs de ekonomiska aktörerna möjlighet att yttra sig och inkomma med kompletterande och/eller korrigerad dokumentation.

Även Kemikalieinspektionens bedömning av dokumentationen – främst klassificering, förpackningsmärkning samt säkerhetsdatablad – ledde till att några företag fick korrigera sin produktinformation. Att företagens produktinformation inte hade några större brister kan bland annat bero på att det ofta var fråga om oklassificerade produkter och att företagen hade inspekterats tidigare.

Resultat

Dokumentationskontroll

Marknadskontrollprojektet omfattade 14 produkter. Dessa produkter tillhandahölls på den svenska marknaden av 12 olika företag, varav 6 tillverkare och 6 distributörer. I två ärenden framkom att företagen inte längre tillhandahöll de aktuella produkterna på den svenska marknaden, varför dessa ärenden avslutades utan åtgärd.

I resterande ärenden visade Boverkets dokumentationskontroll att det fanns brister i dokumentationen för samtliga produkter utom en. Bristerna bestod huvudsakligen i avsaknad av viss obligatorisk information samt att prestanda för de väsentliga egenskaperna inte hade redovisats på ett korrekt sätt. En vanligt förekommande brist var att prestanda för de väsentliga egenskaperna enligt standardens ZA-bilaga inte angetts i CE-märkningen. I stället var det vanligt att i CE-märkningen enbart hänvisa till prestandadeklarationen eller till företagets hemsida. I vissa fall rörde det sig även om oklarheter kring om företagen var tillverkare eller distributörer i byggproduktförordningens mening samt vem som ansvarade för att upprätta den dokumentation som krävs enligt byggproduktförordningen.

Dokumentationskontrollen gav upphov till några frågeställningar som Boverket avser belysa särskilt. De kommenteras nedan under nästföljande rubriker.

Särskilda frågor

Vem är tillverkare?

En fråga som uppstod i marknadskontrollprojektet är frågan om vem som är tillverkare i byggproduktförordningens mening.

Enligt artikel 2.19 i byggproduktförordningen är den aktör som tillverkar eller låter tillverka en byggprodukt och säljer den i eget namn eller varumärke att betrakta som tillverkare. Även företag som inte rent fysiskt tillverkar en byggprodukt betraktas som tillverkare om företaget ändrar en byggprodukt så att dess prestanda avseende de väsentliga egenskaperna påverkas, eller om företaget säljer byggprodukten i sitt eget namn eller under eget varumärke.

Att betraktas som tillverkare innebär att företaget ska uppfylla alla de skyldigheter som byggprodukten ålägger en tillverkare. Det innebär bland

annat att företaget ska upprätta en prestandadeklaration och CE-märka byggprodukten. Som grund för prestandadeklarationen ska tillverkaren upprätta all nödvändig teknisk dokumentation som krävs enligt det tillämpliga systemet för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

Vad utgör ett tillhandahållande på marknaden?

En ytterligare fråga som uppkom under dokumentationskontrollen var frågan om vad som utgör ett tillhandahållande av en byggprodukt på marknaden.

Under marknadskontrollprojektets gång framkom att det är relativt vanligt i branschen att en distributör av ytskyddsprodukter för betong endast vänder sig till ett fåtal kunder. Det kan då finnas krav från distributörernas sida att kunderna tar del av viss information eller utbildning innan distributörerna säljer produkterna till kunderna. En fråga som aktualiseras i det sammanhanget är om ett företag som endast säljer byggprodukter till ett fåtal särskilt utvalda kunder kan anses utgöra en distributör i byggproduktförordningens mening.

Enligt artikel 2.20 i byggproduktförordningen definieras begreppet ”distributör” som varje fysisk eller juridisk person som är etablerad i unionen och som släpper ut en byggprodukt på marknaden. Av artikel 2.16 framgår vidare att med tillhandahållande på marknaden avses varje leverans av en byggprodukt för distribution eller användning på unionsmarknaden i samband med kommersiell verksamhet, antingen mot betalning eller kostnadsfritt.

Av byggproduktförordningens definitioner framgår således att det inte finns något krav på att ett företag ska tillhandahålla de aktuella produkterna till allmänheten för att företaget ska anses utgöra distributör. Genom att sälja sin produkt och därmed släppa ut den på marknaden är aktören att anse som en distributör enligt byggproduktförordningen och ska därmed uppfylla de skyldigheter som framgår av lagstiftningen ifråga. Detta oaktat att produkten endast säljs till ett begränsat antal kunder.

Slutsatser

Ett syfte med Boverkets marknadskontrollarbete är att säkerställa att den dokumentation som medföljer byggprodukter vid försäljning är relevant och korrekt utformad. Marknadskontrollen ger vidare Boverket möjlighet att öka kunskaperna bland de ekonomiska aktörerna om hur lagstiftningen på byggproduktområdet ska tillämpas.

I marknadskontrollprojektets inledande fas framkom, bland annat genom besök hos berörda företag, att flertalet av de ekonomiska aktörerna hade relativt god kännedom om byggproduktförordningen och dess krav på prestandadeklaration och CE-märkning. Boverkets dokumentationskontroll visade dock att det rådde osäkerhet bland aktörerna om vilka krav som ställs på innehåll och utformning av prestandadeklaration och CE-märkning. Även frågor om vilken aktör som bär tillverkaransvaret aktualiserades.

Ett bestående intryck från marknadskontrollprojektet är att aktörerna på marknaden varit lyhörda och intresserade av att ta del av den information som kommunicerats av Boverket. De brister i dokumentationen som inledningsvis kunde konstateras korrigerades efterhand genom frivilliga åtgärder från de ekonomiska aktörerna. Det framstår vidare som att kunskapen om gällande regler och de olika ekonomiska aktörernas ansvar ökat betydligt under projektets gång. Förhoppningen är att effekten av marknadskontrollen inte begränsas till de enskilda produkterna som ingick i kontrollen.

Det kan vidare konstateras att samarbetet med Kemikalieinspektionen varit positivt för Boverkets marknadskontrollarbete och genererat ett antal synergieffekter.

Särskilt värdefullt var samarbetet i marknadskontrollprojektets inledande fas. Att genomföra gemensamma företagsbesök och utskicket av ett gemensamt informationsbrev gav myndigheterna möjlighet att i ett sammanhang informera om respektive tillsynsområde. Boverket bedömer att detta har underlättat för de företag som mottagit informationen.

Samarbetet gav också myndigheterna möjlighet att löpande diskutera frågeställningar inom projektet. Även om myndigheterna bedrivit dokumentationskontroll i separata ärenden och utifrån olika regelverk gav samarbetet myndigheterna möjlighet att samordna ärendehandläggningen och därigenom underlätta för företagen. Boverket har vidare haft stor nytta av den expertkompetens inom kemikalieområdet som finns inom

Kemikalieinspektionen. Boverket har således upplevt samarbetet med Kemikalieinspektionen som mycket positivt. Boverkets förhoppning är därför att detta projekt kan utgöra startpunkten för ytterligare samarbeten myndigheterna emellan i framtida marknadskontrollprojekt.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se